

«MEISTER JA MARGARITA»

«ESTONIA» LAVAL

■ Olehomme esietendus «Estonias» moldaavia helilooja Eduard Lazarevi ballett «Meister ja Margarita». M. Bulgakovi rikas, paljukihiline romaan inspireerib praegu õige mitmeid kunstnikke teost draama-, ooperi- ja balletilaval või filmis taaslooma. Ometi paistab see olevat raske ülesanne. Et E. Lazarev on juba nädalapäevad Tallinnas balleti sünnile kaasa elamas, kasutasime juhust teada saada, mis viis autori selle aastakümneid põnevust hoidnud romaani juurde.

Hindan M. Bulgakovi «Meistrit ja Margarit» sajandiromaaniks — XX saj. vene kirjanduses ei näe ma temale võrdset. Teose eriline väärtus on selles, et kirjutatuna meie, vene kaasaegsest elust, kasvab ta üldinimlikuks ja ajatuks, alati köitvaks. M. Bulgakov oli geniaalne kirjanik, kelle pärandit me kahjuks tänini täielikult ei tunne

Romaan on tõesti mitmekihiline, siin hargneb hulk liine, mida ma ei hakka ümber jutustama, lootes, et teos on loetud. Selle balleti idee sündis mul juba 1974. aastal, niisiis töötasin kaua. Vaist ütles, et aine sobib balletiks paremini kui näiteks ooperiks. Raskem oli siinsest küllusest põhilist eraldada. Nii on seal palju olmesatiiri, mis lugedes lõikab, kuid balletis pigem segaks. Mina nägin ja säilitasin neli põhiliini: Wolland, Ješua, Meister ja Margarita. Ütlen liinid, kuid see ei tähenda, et siin kulgeb mitu paralleelset lugu — see on üks ja seesama, põimunud ja terviklik lugu. Kunstniku traagiline saatus. Mitterõõstamine. Kaugeltki mitte haruldane nähtus inimkonna aren-

guloos. See on ülim realism, tõde, mis pole magus kuulda. Siit ka balleti ülesehitus. See ei ole numbriballett. Iga muusikaline stseen on adekvaatne romaani peatükile. Täielikult puudub lahjendav divertismentlikkus. Sõlm-punkt järgneb sõlm-punktile, ideaalis ootan katkematut pinget, dramatismi algusest lõpuni. Kuigi on raske hoida kuulajat-vaatajat pidevalt pinges all. Ja veel ei tahtnud muutuda paljusõnaliseks. Balleti võinuks kirjutada vägagi ulatusliku — romaan pakub palju ahvatlusi. Näiteks Saatana suur ball lausa kipub balletilavale, ometi jätsin selle kohe kõrvale. Püüdesin lakoonilisuse poole. Tähtis oli Meistri saatus, Margarita enastunustav armastus, valmisolek kõigest loobudes. Meistri eest lõpuni võidelda. Arvan, et õnnestus olla lakooniline ja mitte laiali valguda. Muusikast ma ei kõnele, see jääb kuulajate hinnata.

■ Sündimas on «Meistri ja Margarita» esmalavastus. Teie arvukaist oopereist ja ballettidest on «Estonias» varem tantsitud «Antoniust ja Kleopatrat». Kas toonasele koostööle mõeldes usaldasitegi teatritele oma uue partitüüri?

«Antoniuse ja Kleopatra» lavastus toodi siia Leningradist üle, siiski tutvusin seeläbi «Estonia» muusika- ja lavakultuuriga. Olen kirjutanud kümme ooperit-balletti, puutunud nende lavastamise läbi kokku paarikümne teatriga. Teoste teemad ja lavasaatusedki on olnud erinevad, kord mõistetavad, kord eba-

selged, dramaatilisedki. Minu esimene ballett esietendus 1959. a. — seega 26 aasta eest. Olen selle ajaga palju kogunud. Muusikateatreid on meil arvukalt, huvitavaid loovisikusi aga märksa vähem. Oma — arvan, et viimast teatritööd — kaua ja südamest kirjutatud balletti ei tahtnud ma anda ükskõik kellele ja kuhu lavastada. Kui näitasin «Meistrit ja Margarit» «Estonia» kunstinõukogus, lähtusin oma sümptaatidest. Austan väga suurepäraselt ballettmeisterit M. Murdmaad, ta on andekas, sügav, rikka fantaasiaga inimene, oma ala tõeline meister. Balletti juhatab E. Klas, ekstraklassi dirigent. Kui veel lisada kogu «Estonia»-rahva kõrgtase ja muusikakultuur, siis minul ei saanud kahtlusi tekkidagi. Kuid teatritele võinuks minu muusika ja kontseptsioon ka mitte meeldida. Olen rõõmus, et hea teater minu viimase selle žanri töö mängukavva võttis.

■ Nii lahke kiitus kohustab. Kas aimate oma ootusi tööks saamas?

Täna, mil esietenduseni on jäänud veel nädal, ei ole muljed muidugi terviklikud. Ene esietendust on ikka kiire, kõik ei klapi, on muretki. Nii näiteks ei mahu vajalik orkestrikoosseis teie teatrisse ära, mõned kaotused on paratamatud. Ometi loodan, et sellest ei sünni argietendus — seda ei lubaks teema. Siit ei maksa oodata meelelahutust: M. Murdmaa ja E. Klas annavad parima, mis töötab kõrgelt intellektuaalset etendust. Veel loodan, et kunsti austavale ja mõistvale eesti publikule etendus meeldib.

Oles kirjutanud
TIINA MATTISEN

Sirp ja Vasar 1.11.1985